

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA

1. Zakon o javnom informisanju i medijima

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju i medijima obrađena je kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. Zakon o elektronskim medijima

Regulatorno telo za elektronske medije je u prethodnom periodu bilo aktivno u izricanju mera pružaocima medijskih usluga po odredbama novog zakona, a u vezi sa zaštitom maloletnika u programskim sadržajima. U posmatranom periodu izrečena su čak dva upozorenja, jedno nacionalnoj televiziji Pink (po odredbama novog zakona), a drugo regionalnom emiteru RTV Enigma (po odredbama Zakona o radiodifuziji). Pored upozorenja, izrečene su i dve opomene, i to nacionalnim televizijama Happy i Prva.

2.1. Slučaj DNK na TV Pink

Slučaj televizije Pink je najzanimljiviji jer pokazuje pravac u kom bi regulacija vezana za zaštitu maloletnika mogla da se razvija. Izrečena mera imala je cilj da zaštiti identitet maloletnika u programu „DNK”, TV emisiji koja ima formu „Reality” programa, a u kojoj se na poziv učesnika utvrđuje očinstvo maloletne dece. U tri navrata u toku 2014. godine TV Pink je emitovao ovu emisiju, u kojoj su maloletnici prikazivani na takav način da im nije bio zaštićen identitet, a često su bili i aktivni učesnici u emisiji i to na način koji bi značajno mogao da ugrozi njihov integritet i razvoj, što je, između ostalog, konstatovano u obrazloženju rešenja o izricanju mere. Takođe, u ovom slučaju postavilo se i pitanje uticaja ovakvog programa na korisnike medijskih usluga, konkretno, da li je emisija podobna za maloletnike, te da li zbog toga treba da se emituje u vremenu kada se osnovano može očekivati da maloletnici jesu u mogućnosti da taj program prate. Dakle, emisija je bila sporna po dva osnova, zbog nedostatka zaštite identiteta i integriteta maloletnika, kao i zbog pogrešnog označavanja i vremena emitovanja.

Zakon o javnom informisanju i medijima u članu 77. predviđa da sadržaj medija i način distribucije moraju da budu takvi da ne naškode moralnom, intelektualnom, emotivnom ili socijalnom razvoju maloletnika. Takođe, maloletnik se ne sme učiniti prepoznatljivim u

informaciji koja može da povredi njegovo pravo ili interes (član 80. stav 3. Zakona o javnom informisanju i medijima). Saglasno članu 50. stav 3. Zakona o elektronskim medijima, sadržaji koji mogu da škode fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju maloletnika moraju biti jasno označeni i ne objavljuju se u vreme kad se osnovano može očekivati da ih maloletnici prate, imajući u vidu uobičajeni raspored njihovih aktivnosti, osim izuzetno, kao zaštićena usluga sa uslovnim pristupom, na način predviđen zakonom. Na kraju, Kodeks ponašanja emitera, u delu 3.3, propisuje da se maloletno lice može direktno pojaviti u programu uz sopstveni pristanak i odobrenje roditelja ili staratelja, ali da je emiter i tada dužan da posebno vodi računa o zaštiti dostojanstva i fizičkog i mentalnog zdravlja osobe koja je u pitanju.

Regulatorno telo za elektronske medije se upravo pozivalo na ove odredbe kada je izricalo meru upozorenja, navodeći da pristanak roditelja u ovom slučaju nije dovoljan da bi se maloletna lica prikazivala na način na koji se prikazuju u ovoj televizijskoj emisiji. Ova povreda obaveze od strane emitera je okarakterisana kao „teška”, pa je izrečena mera upozorenja, a ne opomena. Pored toga, emiteru je naloženo da obezbedi zaštitu identiteta maloletnika koji učestvuju u programu, da ubuduće emisiju emituje od 23:00 do 06:00, kao i da u narednoj emisiji objavi upozorenje, o svom trošku. Biće zanimljivo ispratiti kako će emiter naložene obaveze ispuniti, a naročito onu koja se odnosi na zaštitu identiteta maloletnika.

2.2. Nepoštovanje programskog elaborata od strane RTV Enigma

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi Regulatorno telo za elektronske medije izreklo je još jednu meru upozorenja, i to zbog nepoštovanja programskog elaborata od strane regionalne TV Enigma. Ovaj slučaj je zanimljiv iz više razloga. Pre svega, ovo je prvo upozorenje koje se izriče nekom emiteru zbog povrede ove obaveze. Takođe, zanimljivo je i pitanje poštovanja programskog elaborata, u odnosu na koje se do sada činilo da je regulator bio jako popustljiv prema emiterima.

U postupku koji je sproveden po Zakonu o radiodifuziji, od strane nezavisnog regulatornog tela utvrđeno je da emiter nije emitovao sadržaje za koje se obavezao da će emitovati po programskom elaboratu, odnosno da se umesto pojedinih informativnih emisija emituju TV spotovi, to jest drugi sadržaji koji se ne poklapaju sa programskom šemom na osnovu koje je dobio dozvolu.

Zakon o radiodifuziji u članu 18. propisuje da se upozorenje, između ostalog, izriče emiteru koji prekrši neki od uslova koji su sadržani u izdatoj dozvoli za emitovanje programa. Kodeks

emitera u tački 1.1. propisuje da su emiteri dužni da u svemu poštuju uslove pod kojima im je dozvola izdata, naročito u pogledu opštih programskih standarda propisanih zakonom. Što se tiče programske šeme, Kodeks propisuje da emiter nije obavezan da striktno poštuje programsku šemu predatu na konkursu, ali je dužan da okvirno poštuje opšti programski koncept iz konkursne dokumentacije.

U tom smislu je postupanje emitera okarakterisano kao narušavanje opšteg programskog koncepta iz konkursne dokumentacije. U svoju odbranu emiter je naveo da je do izostanka pojedinih emisija informativnog programa došlo zbog problema sa finansiranjem, otkazima novinara, kao i zbog problema sa angažovanjem novinara.

2.3. Opomene nacionalnim emiterima TV Happy i TV Prva

Mere opomene su izrečene nacionalnim emiterima TV Happy i TV Prva zbog programskih sadržaja koji nisu podobni za maloletnike, a emituju se u zaštićenom terminu. Pored toga, TV Happy je izrečena opomena i zbog nedozvoljenog načina reklamiranja elektronskih cigareta.

Iako odluke nisu objavljene, naročito je zanimljivo pitanje reklamiranja elektronskih cigareta. S obzirom na to da je status ovog proizvoda u pogledu oglašavanja nejasan, neophodno je podsetiti na odredbe Zakona o oglašavanju i Zakona o elektronskim medijima koje se odnose na oglašavanje duvana, duvanskih proizvoda i pušenja kao takvog.

Članom 64. Zakona o oglašavanju propisana je opšta zabrana oglašavanja duvana i duvanskih proizvoda. Član 66. istog zakona propisuje zabranu prikazivanja pušenja ili oponašanja pušenja, duvanskih proizvoda, njihove ambalaže i duvanskog dima, a član 88. – zabranu sponzorisavanja od strane proizvođača duvana i duvanskih proizvoda. Član 56. Zakona o elektronskim medijima propisuje da su svi oblici audio-vizuelnih komercijalnih komunikacija koje preporučuju duvan i duvanske proizvode zabranjeni, kao i sponzorisavanje od strane lica koja proizvode duvan i duvanske proizvode. Dakle, oba zakona govore o duvanu i duvanskom proizvodu. U tom smislu elektronska cigareta, bez obzira na njenu svrhu, nije ni jedno ni drugo. Zbog toga bi, po sadašnjem pravnom okviru, reklamiranje e-cigareta načelno bilo dozvoljeno. Jedina mogućnost da se reaguje jeste u situaciji kada se reklamiranjem e-cigareta oponaša pušenje, što je verovatni razlog regulatorove reakcije. Budući da je u pripremi novi Zakon o oglašavanju, zakonodavac bi morao da ima u vidu postojanje ovakve pravne praznine i reši status elektronskih cigareta, uzimajući u obzir opšti razlog propisivanja zabrane reklamiranja pušenja.